

Niezwykła przyroda Rybnej (dzielnica tarnowskich Gór)

dr Marta BOROŃ
mgr Rafał SIMON

Tarnowskie Góry to miasto na Wyżynie Śląskiej, które swą historią sięga czasów średniowiecza. Od najdawniejszych lat ludzie zasiedlali te tereny w celu poszukiwania lepszego bytu. Po odkryciu na tych terenach rud srebra i ołowiu miasto zaczęło się bogacić. Trzeba dodać, że pierwszą maszynę parową w Polsce uruchomiono właśnie w Tarnowskich Górach. Miasto to ma długą i ciekawą historię, która przekłada się także na przyrodę tego terenu.

Tarnowskie Góry jest to miasto, które ma najwięcej na Górnym Śląsku drzew o wymiarach pomnikowych. Szacuje się ich 150 sztuk. Są to różne gatunki np. dęby, buki, lipy, kasztanowce białe, jadalny (jedyne okaz w Polsce!), topole, jesiony, graby, wiąz, jawory, klony zwyczajne. Trzeba dodać, że kasztan jadalny ma pierśnicę ponad 800 cm i liczy ponad 450 lat.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajo-
brazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła,

wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie.

Obowiązek prowadzenia rejestru pomników przyrody Ustawa nakłada na starostę, w praktyce zajmują się tym wydziały odpowiedzialne za ekologię: w tarnogórskim starostwie rejestr taki prowadzi Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa. W granicach administracyjnych pomniki przyrody

najliczniej reprezentowane są przez dęby szypułkowe, buki, kolny zwyczajne, lipy drobnolistne, jesiony wyniosłe oraz wiąz szypułkowy.

Drzewa dają schronienie ptakom, są miejscem odpoczynku dla zmęczonych, oazą dla oczu, mogą stanowić wyraz kultu i wierzeń. Obsadzamy nimi pola, ogrody; otaczamy sentymentem.

Rybna to dzielnica Tarnowskich Gór, w której znajduje się piękny kompleks pałacowy wraz z parkiem (obiekt pochodzi z XVIII wieku). Była to niegdyś posiadłość rodziny Warkoczów. Park został zaprojektowany w stylu angielskim i ma 2,1 ha. W zachodniej części zachował się szpaler 200 letnich dębów szypułkowych mających charakter pomników przyrody. Park nosi cechy klasycystyczne m.in. osiowe i prostoliniowe ścieżki, dawny staw oraz fontanna. Jest to przepiękne miejsce na Ziemi. Ostoja przyrody do końca nieujarzmionej. W samym środku parku znajduje się jasny, jednopiętrowy, nie za duży budynek pałacowy, wokół którego rosną ogromne, niekiedy monstrualne drzewa – dęby szypułkowe (*Quercus robur*). Te szczególne, pomnikowe mieszczą się zaraz przy wjeździe do parku w liczbie 7 sztuk oraz z tyłu parku te największe i najstarsze – kilkusetletnie o średnicy pnia wahającej

się od 320 cm – 480 cm. W sumie jest ich 11 i rosną wzdłuż ogrodzenia pałacu i drogi gruntowej. Na korze drzew można zaobserwować różne zależności ekologiczne np. wijące się pnącza bluszczu (*Hedera helix*) do niedawna jeszcze chronionego (2014 r.), glony, mchy, porosty. Łodyga bluszczu była porównywalna grubością z udem dorosłego mężczyzny. W runie i podszycie panuje półmrok, dlatego też ściółka jest wilgotna i można spotkać tutaj masę grzybów. Na terenie kompleksu rośnie jeszcze jeden gatunek pomnikowy – kasztanowiec biały o średnicy pnia 328 cm (jest to wyjątek wśród tak okazałej dąbrowy).

W samej Rybnej rośnie jeszcze 26 drzew pomnikowych głównie dębów.

Jedynie wielostronna analiza uwarunkowań ekologicznych i dobra znajomość przyrody umożliwi utrzymanie, a nawet świadome formowanie siedlisk cennych gatunków i układów ekologicznych sta-

nowiących wartość, jaką winniśmy zachować dla przyszłych pokoleń mieszkańców Tarnowskich Gór i jako wkład w ogólnopolskie i europejskie dziedzictwo przyrodnicze.